

Особенности функционирования детско-юношеского футбола в Украине

Національний університет фізического виховання і спорту України (г. Киев)

Постановка проблемы. Как известно, организация спортивной деятельности детей и подростков является основополагающим элементом для эффективного развития спорта высших достижений, однако развитию юношеского спорта в нашей стране уделяется недостаточное внимание [2]. При этом функционирование детско-юношеского спорта в Украине имеет ряд проблем глубокого организационного порядка [3].

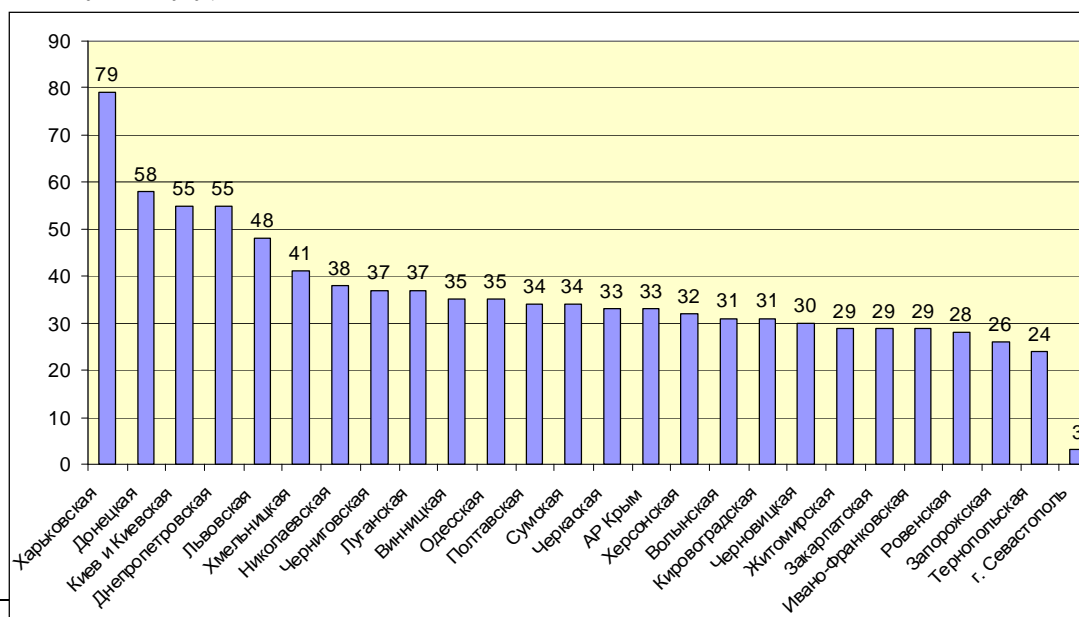
В настоящее время футбол занимает одно из ведущих мест в Украине по массовости занятий и развивается во всех регионах страны. Это связано с высокой популярностью данного вида спорта, его зрелищностью, доступностью, освещённостью со стороны СМИ. Именно поэтому изучение особенностей организации и функционирования детско-юношеского футбола как предпосылок для успешного развития и массового спорта, и подготовки резерва для спорта высших достижений представляется актуальным.

Цель исследований – проанализировать нормативные документы и литературные источники и выявить особенности функционирования детско-юношеского футбола в Украине.

Для достижения поставленной цели нами проанализированы показатели количества отделений по футболу в ДЮСШ и СДЮСШОР регионов Украины, контингент спортсменов, находящихся на различных этапах многолетнего совершенствования в ДЮСШ и СДЮСШОР, кадровое обеспечение детско-юношеского футбола и его качественный состав.

Изложение основного материала исследования. Система организации подготовки футболистов включает спортивные клубы, ДЮСШ, СДЮСШОР, УОР, УФК, ШВСМ, команды второй, первой и высшей лиг, сборные команды страны. Как показывает анализ количества отделений ДЮСШ и СДЮСШОР по футболу, приоритет развития данного вида спорта наблюдается в Харьковской, Киевской, Донецкой, Днепропетровской и Львовской областях Украины (рис. 1). Развитие отделений по футболу в разных регионах страны, по нашему мнению, может быть обусловлено несколькими причинами:

- территориальными особенностями и связанным с ними количеством населения региона, а, следовательно, и количеством детей и юношей, привлекаемых к занятию спортом;
- наличием и качеством материально-технических баз;
- уровнем развития футбола в этих регионах, о чём можно судить по количеству команд-мастеров, принимающих участие в соревнованиях высшего ранга, проводимых под эгидой ФФУ и ПФЛУ.

© Ясько Л., Ясько Ю., 2008

Рис. 1. *Количество отделений футбола в ДЮСШ и СДЮСШОР в различных областях Украины*

Рассматривая как один из факторов наличие профессиональных футбольных клубов в городе или регионе, можно утверждать, что для обеспечения всех степеней подготовки спортсменов (детей, юношей, взрослых), необходима преемственность в виде детских команд на базе ДЮСШ. Кроме того, ФФУ обязывает все клубы, принимающие участие в соревнованиях высшего ранга обеспечивать участие резерва в соревнованиях детско-юношеской футбольной лиги. Нами установлено, что в соревнованиях чемпионата Украины команд высшей, первой и второй лиг по футболу принимает участие наибольшее количество команд: 11 команд Киева и Киевской области, восемь команд Донецкой области, шесть команд Автономной Республики Крым, четыре – Харьковской области, по две – Днепропетровской и Львовской. Естественно, данный факт подразумевает более эффективное развитие детско-юношеского спорта в этих регионах как резерва для дальнейшего спортивного совершенствования и объясняет увеличение количества отделений по футболу по сравнению с другими регионами.

В последнее время всё чаще дискутируется вопрос о том, что массовый спорт и спорт высших достижений вошли в противоречия. Так, группой российских авторов приводятся данные, указывающие на то, что спорт высших достижений не зависит от общей численности занимающихся в разных спортивных организациях, а на одного спортсмена, задействованного в спорте высших достижений в России, приходится 246 занимающихся в спортивных секциях, группах, клубах [1]. По мнению многих украинских тренеров, одной из проблем в детско-юношеском футболе, является отбор детей и подростков для занятий в учебно-тренировочных группах с целью последующего целенаправленного спортивного совершенствования. Как видно из представленных в таблице результатов, количество детей, занимающихся преимущественно массовым спортом в группах начальной подготовки и спортивно-оздоровительной направленности, резко сокращается (до 40,1 %) при комплектовании учебно-тренировочных групп. По мнению тренеров, это связано с низким уровнем здоровья детей и подростков и низкой мотивацией к дальнейшему совершенствованию в сфере спорта.

Анализ занимающихся в группах спортивного совершенствования и высшего спортивного мастерства свидетельствует о том, что в ДЮСШ и СДЮСШОР остаются заниматься 3,3 % и 0,1 % спортсменов соответственно по сравнению с учебно-тренировочными группами. Это в значительной мере обусловлено переходом перспективных спортсменов по достижению 15-летнего возраста в другие организации (клубные команды, УОР, УФК), которые в дальнейшем занимаются подготовкой спортивного резерва.

Таблица 1

Контингент занимающихся детей и подростков и кадровое обеспечение детско-юношеского футбола в Украине

Количество спортсменов, занимающихся футболом в ДЮСШ и СДЮСШОР Украины	
группы	количество спортсменов
Начальной подготовки и спортивно-оздоровительной направленности	118 071
Учебно-тренировочные	47 405
Спортивного совершенствования	1 555
Высшего спортивного мастерства	54
Количество тренеров-преподавателей, работающих в отделениях футбола в ДЮСШ и СДЮСШОР Украины	
Общее количество	4 123
Штатные тренеры	2 320
Штатные тренеры с высшим образованием, имеющие уровень специалиста, магистра	1 389
Тренеры, имеющие квалификационную категорию	1 342
Тренеры высшей категории	120

Аналізуючи рівень кваліфікації футболістів, займаючихся в ДЮСШ і СДЮСШОР України, встановлено, що з загального числа спортсменів, займаючихся в відділеннях, 1970 мають 1-й кваліфікаційний розряд, 89 – кмс, 40 – мс і 10 – мсмк.

Як відомо, однією з проблем дитячо-юнацького спорту України є низький приток кваліфікованих кадрів, що пояснюється в основному низькою оплатою праці, особливо на початкових етапах підготовки і в спортивно-оздоровчих групах, де явно виражена диспропорція між долями числа займаючихся і зарплатою тренера. За думкою дослідників, існує матеріальна незацікавленість тренерів в переважно спеціалізованій і високоінтенсивній підготовці юних спортсменів, що суперечить принципам спортивної підготовки [1]. Саме тому на сьогоднішній день існує необхідність прогресивних змін в системі оцінювання праці спортивного педагога, при цьому критерієм оцінки праці тренера в дитячо-юнацькому спорті повинна бути не перемога на первенстві міста або регіону, а, в першу чергу, перспективність спортивного вдосконалення юних спортсменів.

В ході аналізу кадрового забезпечення дитячо-юнацького футболу встановлено, що в ДЮСШ і СДЮСШОР різних областей України працює 4 123 тренерів по футболу, з них 56,3 % є штатними. При цьому кількість тренерів, які мають вищу освіту, становить 33,7 %, а вищу кваліфікаційну категорію мають 2,9 % з загального числа працюючих. Слід зазначити, що на одного працюючого в ДЮСШ і СДЮСШОР тренера по футболу припадає в середньому 41 спортсмен.

З метою визначення рівня зацікавленості в майбутній професійній діяльності нами було проведено анонімний опитування студентів-футболістів III і IV курсів НУФВСУ. Опитування включало запитання, спрямовані на виявлення бажання працювати тренером по футболу і прийнятності оплати праці за цю роботу. Дані проведеного опитування свідчать про те, що з 22 опитуваних студентів всі мають бажання працювати тренером, але 36 % не планують його реалізувати з причини низької оплати праці. 23 % опитуваних також не планують працювати по спеціальності з-за високого рівня відповідальності. В ході проведеного опитування відзначено зацікавленість праці з контингентом молодшого шкільного віку – 27 %, старшого шкільного віку – 27 % і дорослими – 59 % опитуваних студентів, тоді як бажання працювати з середнім шкільним віком відзначили 9 % респондентів, що пов'язано з складністю праці молодих спеціалістів з підлітками переходного віку.

Щоб з'ясувати рівень зарплати встановлено, що її діапазон розподілений залежно від контингенту займаючихся спортсменів. Так, при переважній праці з групами початкової підготовки зарплатна плата, за думкою майбутніх спеціалістів, є прийнятною в розмірі 2 770 грн (середні дані), при праці з навчально-тренувальними групами – 3 547 грн, при праці з групами спортивного вдосконалення – 5 000 грн, при праці з групами вищого спортивного майстерства – 10 186 грн і вище.

Таким чином, говорячи про проблему кадрового забезпечення дитячо-юнацького футболу, можна зробити висновок, що молоді спеціалісти мають бажання працювати в цій сфері, але не планують його реалізувати з причини низької оплати праці і при цьому високого рівня відповідальності.

Висновки. Дані результати дозволили виявити особливості функціонування дитячо-юнацького футболу в Україні і необхідність прогресивних змін.

Таким чином, можна зробити висновок, що систему дитячо-юнацького спорту в футболі необхідно структурувати за двома складовими:

- масові заняття спортом з наступним відбором в групу початкової підготовки і найвищим спортивним вдосконаленням на базі ДЮСШ і СДЮСШОР;
- проходження початкових етапів підготовки в ДЮСШ і СДЮСШОР з наступним переходом в групи спортивного вдосконалення на базі ШВСМ, УОР, клубів при відомствах. При цьому, за думкою спеціалістів [2], перехід в наступне ланка відповідальної організаційної ланки повинен здійснюватися таким чином, який би зводив до мінімуму ймовірність помилок і суб'єктивізм і забезпечив би рівну загальну зацікавленість в успіху спортсмена всіх, хто брав участь в його підготовці.

Література

1. Никитушкин В. Г., Квашук П. В., Бауэр В. Г. Організаційно-методичні основи підготовки спортивного резерву: Монографія. – М.: Сов. спорт, 2005. – 232 с.

2. Платонов В., Сахновский К. Концептуальные положения развития юношеского спорта в Украине // Юношеский спорт XXI века: Материалы конф.– М.: Сов. спорт, 2002.– С. 173–176.
3. Шинкарук О. А., Нестерова А. В. Особенности развития детско-юношеского спорта некоторых зарубежных стран // Современный олимпийский спорт и спорт для всех: Материалы XI Междунар. науч. конгр.– Мн.: БГУФК, 2007.– С. 285–287.

Аннотации

В статье рассматриваются особенности развития детско-юношеского футбола в разных регионах Украины и некоторые проблемные моменты работы спортивного тренера.

Ключевые слова: количество отделений, контингент, кадровое обеспечение.

У статті розглянуто особливості розвитку дитячо-юнацького футболу в різних регіонах України та деякі проблемні питання праці спортивного тренера.

Ключові слова: кількість відділень, контингент, кадрове забезпечення.

Peculiarities of youthful football development in different region of Ukraine and some problems of trainer work have been considered.

Key words: quantity of department, quota, provision with specialists.